

YTTRANDE

Miljö- och energidepartementet

103 33 Stockholm

Datum: 2015-10-10

Vårt diarienummer: 2015-1755

Ert diarienummer: M2015/1539/S

Betänkandet Vägar till ett effektivare miljöarbete (SOU 2015:43)

Sammanfattning

Formas koncentrerar sitt svar till de delar som direkt berör den egna myndigheten. Vad gäller de två uppgifter som föreslås tillföras Formas (avsnitt 11.2 och 11.6) är dessa såväl väsentliga i sig för att bidra till att miljön förbättras som väl lämpade att införas i Formas övriga verksamhet. Dessa uppgifter skapar nödvändiga förutsättningar för bättre synteser och tillgängliggörande av relevant miljöforskning samt ger underlag för identifiering och prioritering av områden där särskilda forskningsinsatser behöver göras inom miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Uppgifterna att utvärdera forskning inom miljöområdet samt effekterna av arbetet med att uppnå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen bör hanteras av en oberoende myndighet som Formas, som varken är utförare av forskningen eller ansvarig för miljöarbetet som ska utvärderas. Genom att både dessa funktioner och den forskningsfinansiering som behövs för att följa upp identifierade och prioriterade forskningsbehov finns i samma organisation bör också transaktionskostnaderna minska. För Formas skulle de nya uppgifterna också förstärka det sektorsövergripande arbetet och ge kompetensmässiga

synergier inom och mellan Formas ansvarsområden. Formas uppdrag omfattar redan olika typer av forskningsutvärderingar, för vilka Formas både har tillgång till och erfarenhet av att använda forsknings- och citeringsdatabaser som också behövs i den nya utvärderingsuppgiften för miljöområdet. Med fler samordnade uppgifter kan Formas arbeta med både större bredd och större djup för hållbar utveckling inom miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Avsnitt 11.1 Miljömålen i myndighetsstyrningen

Formas instämmer i förslagen i detta avsnitt, då de sannolikt leder till en ökad effekt av miljöpolitiken, eftersom de innebär att miljömyndigheternas uppgifter förtydligas och att krav ställs på att alla statliga myndigheter ska främja en hållbar miljöutveckling. Formas anser dock att det är av stor betydelse för att uppnå miljömålen att de verksamhetsanpassade uppgifter som utredningen föreslår att regeringen ska formulera och lägga in i respektive myndighets instruktion i största möjliga mån är väl förankrade i relevant forskning.

Avsnitt 11.6 Miljöforskningens tillgänglighet

Miljöforskningen har stor betydelse för miljöpolitiken och politikens möjligheter att bidra till att miljön förbättras. Internationella avtal bygger på resultat från forskningen och våra nationella lagar, styrmedel och andra åtgärder inom miljöpolitiken bör om möjligt bygga på vetenskapligt underlag.

Det finns stora behov av att bättre och i större utsträckning tillgängliggöra och nyttiggöra miljöforskningen. Formas anser att förslaget att systematiskt sammanställa och utvärdera forskning inom miljöområdet utgör ett viktigt led i arbetet med att nå en hållbar miljö och har en avgörande betydelse för att klara miljöutmaningarna. Det finns stora behov för relevant sammanställning, utvärdering och paketering av evidensbasen i forskningen inom miljöområdet, så att den bättre kan användas och vägas in i underlag för beslut om miljöåtgärder.

Sammantaget vill Formas framhålla att det finns ett stort behov av att identifiera, systematiskt sammanställa, utvärdera och presentera miljöforskningen på åtgärds- och policy-relevanta sätt, med beaktande av såväl god vetenskaplig kvalitet som relevans och evidensbas för praktiska miljöåtgärder. Minst lika viktigt är att de relevanta forskningsresultaten sprids och görs tillgängliga och att områden inom miljöområdet där relevant praktisk forskning saknas identifieras och hanteras så att de leder till effektiva behovsdrivna strategier och satsningar i forskningsfinansieringen.

Formas anser att det är väsentligt att den beskrivna uppgiften utförs av en oberoende, opartisk aktör för att få förtroende från samhället i stort och forskarsamhället. Den utförande aktören ska vara oberoende av såväl forskningen som ansvaret för det miljöarbete som utvärderingen handlar om. Således bör inte den utförande aktören själv vara forskningsutförare eller ansvarig myndighet för miljöpolicy och miljöåtgärder.

Forskningsrådet Formas är oberoende från både forskningsutförandet och miljöarbetet, samtidigt som det är en myndighet under regeringen, som lyder under offentlighetsprincipen och andra generella regelverk med uttalade krav att vara transparent, opartisk, saklig, effektiv och att således fullgöra sina uppgifter utifrån en likabehandlingsprincip.

Som oberoende finansiär av forskning, utan att utföra egen forskning, ingår det i Formas uppgifter att ta fram och implementera forskningsstrategier, välja forsknings- och problemområden för finansiering samt genom beredningsprocessen identifiera den bästa forskningen som ska finansieras. Formas har också i uppgift att utvärdera forskningen i relation till viktiga samhällsbehov och identifiera områden för utökad behovsdriven forskningsfinansiering.

Såväl de forskningsutvärderingar som redan ligger inom Formas ansvar som den föreslagna nya utvärderingsverksamheten inom miljöområdet baseras på forskningsresultat som delvis utvärderas inom forskarvärlden. Därför krävs det att styrningen av utvärderingsverksamheten är väl förankrad och accepterad inom både forskarvärlden och samhället i övrigt. För att uppnå detta lämpar sig ett kollektivt beslutsfattande reglerad i författning väl, det vill säga Formas instämmer i betänkandets förslag om att ett särskilt råd bör inrättas vid myndigheten med uppgift att fatta beslut om vilka utvärderingsprojekt som ska startas samt att fastställa sammanfattningar och slutsatser i de utvärderingar som myndigheten genomför. Rådets ledamöter bör utses av regeringen.

Resultatet av den nya utvärderingsverksamheten tillsammans med Formas nuvarande verksamhet kommer att ge goda synergieffekter i arbetet för en hållbar miljö. Då Formas uppdrag redan omfattar olika typer av forskningsutvärderingar har myndigheten byggt upp sådan kompetens och erfarenhet, samt har både tillgång till och erfarenhet av att använda forsknings- och citeringsdatabaser som även behövs i den nya utvärderingsuppgiften för miljöområdet. Utvärderingarnas

resultat kommer att bidra till Formas identifiering och prioritering av områden där särskilda behovsdrivna forskningssatsningar bör göras. Det utvidgade uppdraget kommer också att bidra till ett större helhetstänkande och till att förstärka det sektorsövergripande arbetet på Formas.

Formas delar förslaget bedömning att denna nya uppgift förutsätter nya resurser och anser att förslaget uppskattning om ett resurstillskott om 15,5 miljoner kronor per år är väl avvägt. Detta inkluderar också utökade kostnader för artikel- och databastillgång samt de bearbetningar som det nya utvärderingsuppdraget; medför utöver sådana resurser som Formas redan har för sina nuvarande utvärderingsuppgifter.

Avsnitt 11.2 Om uppföljning, utvärdering och resultatredovisning inom milj ömålssystemet

Formas instämmer i utredningens förslag att det bör finnas en oberoende regelbunden samhällsövergripande utvärdering av miljömålssystemets resultat. En förutsättning för möjligheterna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen är att det finns goda underlag för bedömningar och beslut.

Uppföljningar och utvärderingar av myndigheternas resultat inom miljömålssystemet bör utföras av en oberoende aktör som inte själv är en del av miljömålssystemet och inte har ett eget ansvar som miljömålsmyndighet. Myndigheter bör inte utvärdera resultatet av sin egen verksamhet. En oberoende utvärdering av effekterna av miljöarbetet för att nå miljömålen bör således om möjligt läggas på en befintlig myndighet som inte har en direkt uppgift i milj ömålssystemet.

Formas instämmer även i betänkandets förslag att verksamheten för att utföra denna nya uppgift behöver utvecklas och effektiviseras och att åtgärdsförslag inte bör lämnas till följd av effektutvärderingarna. Effektutvärderingarna bör fungera som ett underlag för regeringens bedömning och beslut om åtgärder.

Forskningsrådet Formas är en myndighet under Miljö- och energidepartementet. Formas uppgifter är bl.a. att finansiera och utvärdera forskning inom miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Formas har också i uppgift att identifiera områden för utökad forskningsfinansiering. Formas har inte ett uttalat ansvar som miljömålsmyndighet. Formas är således en oberoende aktör inom milj ömålssystemet.

Dock vill Formas understryka att verksamheten kring effektutvärderingarna kommer att utgöra betydelsefulla underlag för identifiering och prioritering av behovsdrivna forskningssatsningar och även i övrigt ge värdefulla synergieffekter till Formas verksamhet.

Formas delar förslaget bedömning att denna nya uppgift förutsätter nya resurser och anser att förslaget uppskattning om ett resurstillskott om 15,5 miljoner kronor per år är väl avvägt.

Avsnitt 11.3 Regeringens myndighetsstyrning - finansiell styrning i flera led

Formas instämmer i utredningens förslag i detta avsnitt om att sådana uppgifter som Formas har idag enligt Formas regleringsbrev och som innebär att betala ut beloppsbestämda statsbidrag till olika mottagare bör övergå till Kammarkollegiet vars kärnuppgift består av bland annat sådana uppgifter. I övrigt har Formas inga synpunkter på utredningens förslag i detta avsnitt.

Avsnitt 11.4 En ny myndighet for tillståndsprovning, tillsyn och tillsynsvägledning

Formas instämmer i förslaget i detta avsnitt då ett tydliggörande av ansvarsfördelningen mellan å ena sidan tillståndsprovning och tillsyn samt å andra sidan regelgivning enligt miljöbalken sannolikt leder till en mer rättssäker och effektivare förvaltning inom miljöområdet och därmed torde förutsättningarna öka för att miljömålen ska kunna nås. Detta bör dock vägas mot de kostnader för temporära effektivitetsförluster som en organisationsförändring kan medföra. Formas vill dock, oberoende av vilket organisationsalternativ som väljs, understryka att det är av största vikt för att uppnå miljömålen att verksamheten kring regelgivning bygger på faktiska oberoende utvärderingar av evidensbasen i relevant miljöforskning.

Avsnitt 11.5 Vattenförvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön

Formas instämmer i förslaget i detta avsnitt då sannolikt effektiviteten i vattenförvaltningen ökar genom att uppgifter flyttas över till Havs- och vattenmyndigheten från vattenmyndigheterna och vattendelegationen. Havs- och vattenmyndigheten får därmed ett tydligt helhetsansvar att bevara och förbättra vattnets beskaffenhet. Därmed torde förutsättningarna öka för att miljömålen ska kunna uppnås.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas
The Swedish Research Council for Environment, Agricultural Sciences and Spatial Planning

Detta beslut har fattats av generaldirektören Ingrid Petersson. Föredragande har varit planeringschefen Anna-Karin Dahlén. I den slutliga beredningen har även huvudsekreteraren Georgia Destouni deltagit.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Ingrid Petersson".

Ingrid Petersson

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Anna-Karin Dahlén".

Anna-Karin Dahlén